Fotók: Nagy László

„Semmi vagyok, de Istené vagyok"

Holló István egy napja

47 éve, hogy felszentelték, a napokban múlt 70 éves. Ötven éve biciklivel jár. Ma is ott a bicikli a plébánián. Tudja-e, kérdezi, amikor megpillantom, hogy miért nem lopják el? Remek riasztóm van; és egyszerű is. Nézzen ide, a sárhányóra, ott van. És a rozsdára mutat. Ez elriasztja a tolvajt. Derűs ember. Eredeti tervem az volt, talán bemutathatom egy plébános hétköznapját. De aztán, ahogy Holló István, a móravárosi plébános mesélni kezd, a téma el-elágazik, belőle egy hitben és derűben élő tevékeny ember papi hitvallása is kibontakozik.

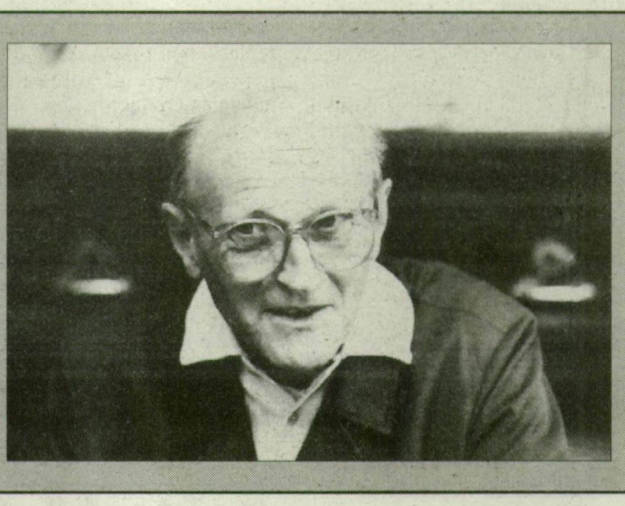

■ Az ember azt hinné, reggel elmond egy szentmisét, meg este egyet, egyébként pipál és elmélkedik egész nap. Óh, feleli elnézően, ez nem így van. A papi munka a két szentmise között is munka, int előjegyzési naptára felé. Valami mindig történik. Mi, mondja, nem csak a szentmisét tartjuk szentnek. Mi. Beszélgetés közben végig ezt a többes első személyt használja, mint aki nincs egyedül. Először lopva körülnézek, van-e még más a papi szobában. Nincsen; televízió van, könyvek, íróasztal. Egyszerű rend. Csak a szavaiból érezni: soha nincs egyedül. Nekünk nem esetek vannak, folytatja, hanem emberek, akiknek valódiak a gondjaik, akikkel odafigyelve, empátiával kell törődni. Temetni is hányszor temetünk, de akinek temetünk, annak ez az egyetlen temetése, megrázó élmény, amit meg kell értenünk. Mindig készen arra, hogy az egyedi ember lelkiségéhez egyedi lelkiséggel igazodjunk. Nem szabad hivatalnok módjára szolgálni.

Reggel 7 órakor van az első szentmise. Aztán az ember, ugyebár szeretne reggelizni. Tizennyolc éve, mondja, amióta itt van, a reggelit s a vacsorát állva eszi meg. Nincs is értelme leülnie. Vagy a telefon szól, vagy a csengő. A kéregetők már reggel elkezdik, van aki már hat óra körül. Állandó kéregetők, minden reggel megjelennek. Olyanok alig vannak, akik eljárnak a templomba is. Eleinte próbált nekik adni valami kis pénzt. De sok nem tellett. Egyre kevesebb tellett. Csökkentette az összegeket. Ma már odáig jutott, hogy csak egy-egy ötforintost tud adni. És még most is jönnek. Meddőnek látszik ez az adakozás. De folytatja. Amikor nincs más, amit adni lehet, előkeresi az üres üvegeket; az is pénz. Volt egy este, amikor a delikvens figyelmét felhívta: egy kicsit sok a járásból... Nem baj, felelte amaz, holnaptól nem jövök, talán egy évig sem. Elköltözik? Nem, felelte, beköltözöm a Csillagba. Aztán nem sikerült neki, tán halasztást kapott, mert azóta is becsönget reggelente. Ilyen a plébános reggele. A hivatali fogadóórák rendje ott van ugyan a plébániaajtón, de, mondja, egy pap soha nem tudhatja, nem haldoklóhoz hívják-e. Mindig kinyitja az ajtót. Megkérdezem, szokott-e rosszul ébredni. Úgy értem, rossz kedvvel, amikor elég neki a maga baja. Akkor nem nehéz? Ha szoktam is, mondja, olyan ez a hivatás, hogy aki végzi, annak állandó lelki készenlétben kell maradnia. Fölkel és elmerül a teendőkben.

Itt a kórház a közelben. Őt mindig beengedik. A kórházban már kápolna is van. A megismert betegeket újra és újra meglátogatja. Sokan azt hiszik, meséli, hogy amikor a beteg a pappal találkozik az már a véget jelenti. Nem: a utolsó kenet kifejezés megszűnt. Úgy hívják: betegek kenete. Meséli, hogy nemrég olyan beteggel találkozott újra, aki a klinikai halálból tért vissza. Hozzá tartozik az idősek otthona is. Betegeket lát el, misézik. Teendőnek ott van még a hitoktatás. Volt idő, amikor a legveszedelmesebb dolog volt, ha a pap ifúsággal foglalkozott. Egykori áthelyezéseinek jó része emiatt történt. Boldogító, mondja, de sokszor alaposan igénybe vesz. Itt a Móra Általános Iskolában olyan gyerekekkel foglalkozik, akik közül többen a nevelőotthonban élnek; családjuk nincs. Velük kapcsolatot tartani a papnak nem könnyű dolog. Egész kis könyvecskét írt össze azokból az esetekből, amikor bizony igen nehéz tanári problémák elé állították.

– Néha hajmeresztő, mi fordul elő. Persze, érezni kell, mikor ugrat a diák. Egyikük, egy kisdiák hittanórán azzal állt föl, hogy tisztelendő úr, én a pokolba szeretnék kerülni. Az a benyomásom fiam, válaszoltam, hogy jó esélyed van rá. Csak jól címezd a leveleket, mert a pokol tüzén elégnek. Nohát nézett is rám az igazgató, amikor legelőször megjelentem az iskolában, valahogy azt láttam a szemében, hogy vajon ez az idős bácsi akar „elbánni" a lurkókkal? Szoktam mondani, hogy a Jóistennek is van humorérzéke: Ábrahám is száz éves volt, amikor a kilencven éves Sárától gyermeke született. Talán ez a derű az ami átmentett a legkritikusabb időszakokon. Most is vallom, hogy az én Istenem vidám.

Délelőtt, ha van egy kis ideje, a hitórákra készül. Iskolaiakra és templomiakra. Utóbbira középiskolások járnak. Életének, mondja legnagyobb öröme és vigasztalása. Tisztaság, nyitottság van bennük. Együtt szeretnék rezegni velük – így fogalmaz. Az ő egészséges lázadásukkal is. Tavaly, amikor vége volt a tanévnek, a gimnazisták folytatni akarták. Ő kétkedett egy kicsit, inkább csak „hivatalból". Aztán egész nyáron visszajártak hozzá. Jó érzés.

A templom. A templom különben dísztelenebb, mint a többi. Inkább az egyszerű formák, a tágas tér, és központjában a tabernákulum fölötti feszület adja egységét. A falakon nincs freskó, sehol a katolikus templomokban megszokott barokk csipkézet. Egyszerű minden. Kíváncsi voltam, vajon Holló atya „közérzetére" milyen hatással van a dísztelenség. Így szereti, felelte. Tiszteli a barokkot, de ösztönös visszatetszést kelt benne. A környék különben is egyszerű, szegény emberek negyede volt mindig, az ő pénzükből épült a templom. És jobb is így – a részletek között nem vész el a lényeg. Az egész templom a szentkeresztre irányítja a figyelmet.

– Számunkra a templom nem csak nosztalgia, nem csak a múlté. Arra gondolok, ha valaki bejön a templomba, tennünk kell azért, hogy jobban érezze magát. Ez a feladatunk: a templomban ne közönség, hanem közösség legyen. Itt a betű – ott a lényeg, ami különbözik.

Az oltáriszentség őrzőhelyénél, a templomba lépve megáll a beszédben. Némán áll egy pillanatig a feszület előtt. A templom üres. Fejet hajt. Arra gondolok: mindig ugyanúgy teszi. Akkor is, mikor nem látja más. Nem akarom megtörni a csendet. A tabernákulumban vörös lámpácska ég. Egy gyermeknek mesélte egyszer, hogy a lámpa azt jelenti: ott van az Úrjézus. Ott vár. A kicsi meg visszakérdezett: de miért nem engedik ki? Éppen ezért van ott, felelte erre Holló atya, mert értünk vállalja ezt a látszólagos fogságot. Mindannyiunkért. Hát ezt őrzi a templom csendje. Egy másik alkalommal meg arról volt szó, hogy ha a Jóisten mindenütt jelen van, miért kell akkor a templomba menni. Miért, miért, felelte egy orvosházaspár gyermeke – hát mert ott rendel!

Nemsokára papszentelés lesz. A pap, mondja: ajándék. Ajándék a hívők számára. Maga is kispap-nevelő volt valamikor a szemináriumban, látta, hogyan alakul ki az igazi papi lelkiség. Mondta is, paphiány van, ez így igaz. Dehát az apostolok idejében is paphiány volt. Nem csak a számszerűség teszi ezt megoldottá. Talán sokkal inkább a felszentelt papok odaadottsága, elkötelezettsége.

– Ami engem illet, talán különös, de most idős korra jobban átérzem a papi hivatást. Több örömöm telik benne. Az ember hajlott kort ér meg, s úgy gondolja, az élete befejeződött. Igen, biológiailag talán. De alakulása halálig tart, akkor adják ki az igazi érettségi bizonyítványt.

Jó pap ugyebár holtig tanul, vetem közbe. Mondják, így a válasz, de hozzáteszik, hogy végül ugyebár tudatlanul hal meg.

Az esti szentmise. Nem szabad, mondja, hogy a szentmise csak elvégzett feladat legyen; minden szentmisében áldozatot mutatunk be. Krisztus keresztáldozatának megújítását. Kíváncsi vagyok, érzi-e, mikor figyelnek rá a hívek. Igen, érzi. Vigyáz is, hogy a lényeget mondja. Érzi, ha sok a szóból. Azt vallja, hogy nem beszélni kell, hanem mondani. Prédikáció közben keresi az emberek tekintetét. Állandóan. Legjobb visszajelzői a gyerekek. A gyerek arca térkép ilyenkor, filmvászon.

Kikapcsolódás? Igazi kikapcsolódásra nem volt sok ideje. Tavaly paptársával Aachenbe zarándokolt – kempingben szálltak meg, sátorral. Maguk verték fel, maguk szedték szét. Hetvenévesen. Volt éjjel, hogy aludni sem tudott, úgy verte az eső a sátrat. Kedélyére jellemző, hogy Szent Skolasztikához imádkozott. Azért hozzá, mert neki a hagyomány egykor már sikerült jókora marasztó esőt eszközölnie a fennvalótól – s hátha az ellenkezője is megy. A legenda szerint Skolasztika nővér Szent Benedekhez látogatott egyszer, s a beszélgetésbe annyira belemélyedtek, hogy estére járván a derék apáca szeretett volna még beszélgetni bátyjával, s elkerülni, hogy hazatérjen a kolostorba. Imádkozott, és meghallgatást nyert. Vihar keletkezett, ami ott marasztotta Szent Benedeknél; egész éjjel folytathatták szent beszélgetésüket. Holló atyához visszatérve: az eső valóban elállt. Szent Skolasztikát azóta megemlíti esti imájában.

Az este. Imával zárja. Néha bekapcsolja a tévét, de folytatásos műsorokat nem néz. Aki az első Dallast megnézte, ha akarja, ha nem, arra van ítélve, hogy nézze tovább. Dehát az ilyen földi örömökhöz földi szabadidő kell. Néha videóra vesz egy-egy műsort, hogy majd megnézi. De aztán úgy jár vele, mint a kutya a tegnap elásott csonttal; kerül más teendő.

Mit lehet még elmondani egy napjáról?

Névnapjára egy gimnazista tanítványától kapott egy szentképet. Szent Ágoston mondata volt rajta: „Semmi vagyok, de Istené vagyok". Őrzi.

Panek Sándor

Vasfüggöny után pszichológiai függöny?

A kérdést, illetve az állítást – mert kijelentő módban hangzott el, a közelmúltban – egy nagy népszerűségnek örvendő, vezető bukaresti publicista és prózaíró fogalmazta meg: Octavian Paler, a legnagyobb román napilap tiszteletbeli igazgatója jelentette ki Párizsban, hogy a román emigráció és a hazai románok közé, beleértve a politikai ellenzéket is, egyfajta lélektani függöny ereszkedik

■ A kemény tiltás, az egymástól való elzárás 1989 decembere után megszűnt, ám az események Romániában úgy alakultak, hogy a határokon túl, Nyugaton élő románok nem tudják megérteni, mi történik régi hazájukban. A kezdeti eufória után hatalmas csalódás következett, a „hazafias hazugságok" közepette érvényesülő korrupció, a demokrácia sokirányú megsértése távol tartja a külföldre szakadt románokat az óhazától. Ez a pszichológiai függöny még inkább megfigyelhető magyarok és románok, a két ország között, de Románián belül is. Ennek volt az egyik leglátványosabb megnyilatkozása az említett nagy példányszámú bukaresti újságban napvilágot látott vezércikk a „felosztott nemzetekről". A România liberá szerzője itt arról a veszélyről beszél, amelyet az első és a második világháború után meghúzott országhatárok idéztek elő azzal, hogy nemzeteket kettévágtak. Magyar olvasó érthető érdeklődéssel, sőt rokonszenvvel vesz kézbe egy ilyen újságcikket, hiszen tudja azt, hogy mit jelentett a magyarság számára Trianon, majd a párizsi békeszerződés. Nos, a szóban forgó cikk olvasóját igazi meglepetés éri: tudomást vehet a német kérdésről, amely végül is szerencsés megoldást nyert, olvashatja ugyanitt, hogy a kínaiak, a koreaiak és a románok még mindig megosztottan élnek (a cikkíró bizonyos Bazil Stefan, Besszarábiára utal nyilvánvalóan). Arról viszont egyetlen szó sem esik, hogy a magyarok mintegy három-három és fél milliója került s él ma is új, más államkeretben, s bizony ez sem kis konfliktusforrás Kelet-Európában. A cikkírónak persze lehet az a véleménye, hogy a magyarokkal szemben a románoknak, a szlovákoknak, a szerbeknek, az ukránoknak van igaza. De ha magára s legalább az objektivitás látszatára ad, nem hagyhatja említés nélkül mondjuk a romániai vagy a szlovákiai magyarok ügyét, ami sorozatosan belpolitikai konfliktusok forrása. Bazil Stefan láthatóan egy pillanatig sem gondol arra, hogy amit a románok 1918 decemberében és 1944 őszén, illetve az 1946-os békeszerződéskor a történelmi igazság beteljesedéseként éltek meg, az a magyarság számára súlyos történelmi trauma.

Az írott sajtó, a televízió és rádió sűrűn ad hírt a hírhedett kolozsvári polgármester, Gheorghe Funar és elvbarátai intézkedéseiről, terveiről. Nemrégiben a Kolozsvár főterén álló világhírű Mátyás-szobor elmozdításának funari szándékáról lehetett olvasni. Ugyancsak érkeznek hírek az új oktatásügy romániai tervezetéről, amely szintén károsan befolyásolná a magyar középiskolai és főiskolai oktatás jövőjét. Hogy a nemzetállami elképzeléseket szolgáló törvények és intézkedések közül, központilag és helyileg, mikor és mennyit tudnak megvalósítani, az bizonyára több tényezőtől függ. A megdöbbentő azonban a mögöttük meghúzódó vagy hangosan kinyilvánított kizárólagosság, a másik fél egyszerű ignorálása – ami, íme, még egy ellenzéki lapban is az említett módon kaphat teret.

Azt a bizonyos pszichológiai függönyt csak úgy lehet lebontani – és ez alighanem bonyolultabb feladat, mint a berlini fal lebontása volt! – ha végre hajlandók vagyunk tudomásul venni: itt, a Kárpát-medencében a népek nem csupán egymás mellett, de egymással összekeveredve élnek. Ha ritkán is, de már ennek a felismerésnek vannak jelzői. A legkövetkezetesebb ebben a jelzésben a kolozsvári székhelyű Interetnikus Dialógus Egyesület, románok, magyarok, németek civil társasága, amely májusban felhívást tett közzé időszaki kiadványában, s bejelentette az interetnikus társaságok konvenciójának megalakulását. Talán Bukarestben is felerősödnek végre azok a hangok, amelyek románok és magyarok ügyét hajlandók komolyan végiggondolni.

Oltvári Illés